

APOSTOLUL

CURIERUL ARHIEPISCOPIEI ORTODOXE ROMÂNE
DIN BUCUREȘTI

APARE DE DOUA ORI PE LUNĂ

Redacția și Administrația:
ARHIEPISCOPIA BUCUREȘTIOR

ABONAMENTUL { pentru preoți, diaconi și instituții 150 lei pe an
pentru cântăreți și paracliseri 100 lei pe an

SUMARUL

1. Renașterea spirituală Referent
2. Cuvântarea I. P. S. Patriarh
3. Chipuri de preoți Pr. Nicolae-Boteanu
4. In casa lui Iair Pr. Manea Popescu
5. Luther și Tolstoi Diac. Paraschiv Angelescu
6. Cronica internă **
7. Mișcarea în cler **
8. Parohii vacante, etc. **
9. Bibliografie **

RENAȘTEREA SPIRITUALA

E o problemă fundamentală de viață, pe care o pune — măreț, fascinant de măreț — creștinismul. Și nu folosind piedestalul strălucitor al rațiunii, ci atingând — cu oțelul adevărului veșnic, — cremenea inimii omenești. Căci într'adevăr, renașterea spirituală este o iluminare, produsă de nemărginita putere a lui Dumnezeu venind în atingere cu fărâma de putere omenească. Prin rugăciunea preotului purtător al darului hirotoniei, pâinea și vinul liturgic se preface în trupul și sângele Domnului; prin renașterea spirituală, din slujitor al păcatului și fiu al întunerecului omul se face slujitor al împărăției lui Dumnezeu și fiu al luminei. Și dupăcum trupul și sângele Domnului euharistic se prezintă sub forma văzută a elementelor materiale proprii pâinii și vinului, dar în realitate ele cuprind în întregime pe Domnul, — tot așa omul renăscut spiritualmente rămâne, pen-

tru ochiul trupesc, acelaș, însă atât de transformat sufletește încât în ființa lui nu-și mai găsesec ecou decât chemările și graiurile pecetluite cu sigiliul adevărului veșnic.

Dar ce însemnează renașterea spirituală? Care e conținutul sau cel puțin laturile externe sub care se înfățișează această stare nouă, de existența căreia Mântuitorul condiționează, în chip categoric, dobândirea împărăției lui Dumnezeu? Mult ar fi dorit și Nicodim — cel ce „a venit noaptea la Iisus“ — să aibă răspuns cât mai larg asupra acestor întrebări! Dar Mântuitorul îi dă un răspuns foarte scurt: „De nu se va naște cineva de sus, nu va putea vedea împărăția lui Dumnezeu“ (Ioan III 3) și mai departe: „De nu se va naște cineva din apă și din duh, nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu“ (v. 5). Prin primirea tainei botezului omul se naște la viața în Dumnezeu, chiar în vârsta fragedă a copilăriei. Prin acțiunea sfințitoare a Bisericii, omul se renaște spiritualicește, — în cazul când a pierdut sau nu s'a folosit integral și neîntrerupt de darul primit la botez. Pentru a însemna acest moment de revenire a omului asupra sa însuși și de aflare a puterii divine, Iisus întrebuințează cuvântul „a naște“. Totdeodată, vorbind de „nașterea de sus“ ne face să ne gândim la nașterea de jos, adică la nașterea trupească. Tabloul care ne răsare în minte înfățișează o mamă cu copilul ei pe brațe. Mama îl alăptează — copilul are toată încrederea în ea. Otravă de i-ar da,

copilul primește, pentru că îi dă mama lui, în care nu se poate să nu aibă încredere. Mama îl sfătuește, îl învață și-l ferește de orice rele — copilul o iubește, chiar atunci când e muștrat și certat. Mama agonisește totul cu gândul să aibă copilul cât mai mult, căci numai el are dreptul s'o moștenească. Copilul e legat deci de părinți prin aceste trei legături puternice: sentimentul de încredere oarbă, de iubire necalculată și dreptul firesc de moștenitor. Transportor-

tați acum aceste legături, spiritualizate, la faptul „nașterii de sus“, despre care vorbește Mântuitorul, și vedeți că în primul rând ea trebuie să cuprindă în sine: un sentiment de totală încredere a omului în Dumnezeu, un sentiment de iubire fără condițiuni și un drept de moștenire, la care suntem chemați prin înfiere și răscumpărarea săvârșită de Mântuitorul.

Unde nu există aceste semne, nu există nici renașterea spirituală.

CUVANTARE

Ținută de I. P. S. S. Mitropolitul Primat Miron Cristea la șezătoarea Caselor Naționale, în ziua de 10 Martie 1920.

Doamnelor și Domnilor.

Eră un timp, când lumea mare credeă că, masele cele largi ale unui popor, în deosebi masele largi ale poporului dela țară, sunt anume făcute de Dumnezeu, ca să înlesnească tralul și viața unui număr foarte restrâns de oameni, pe care această lume îi numia feodali. Acest timp a durat multe sute de ani.

Feudalismul acesta nu l-am inventat noi românii; el a fost un sistem de viață în Europa întreagă; și dacă s'a aplicat și în România — spre mândria noastră fie zis — boerii noștri, feodalii noștri, cum este românul nostru bun de inimă, au avut și ei o inimă deseori mai largă și mai bună, de cum au avut feodalii altor țări. Nicăiri în lume nu s'a făcut primele împroprietăriri ale țăranilor fără mari vărsări de sânge, ca în România veche. Mulți proprietari—crescuți la lumina Franței — au cedat țăranilor mult pământ de bună voie. Și poate tocmai această bunătate a pricinuit, că chestia agrară nu s'a rezolvat **deodată** și în mod mai radical, încât a rămas să se facă aceasta în zilele noastre pe cale pacinică. Dealtă parte, exemple dureroase au fost și aci și în alte părți. Îmi aduc aminte, că eu ca tânăr diacon în dragostea mea către Țara Românească, — călătorind cu trenul în diferitele părți ale vechiului nostru regat — întâlnesc odată în tren pe unul din marii boieri ai acestei țări. După obiceiul nostru, al celor de dincolo de Carpați, cari toți suntem fii de țărani, cari toți în copilărie am păzit vițeii și vitele părinților noștri, încălțați în cinstita opincă românească, aveam și eu slă-

biciunea, că — câteori întâlneam câte un boier din această țară — să-l iau de scurt, pe tema țărănimii, pe așa numita cestiune agrară, stăruind pentru urgenta și mai radicala ei rezolvire; altcum ducem neamul la pieire. Și acest domn mi-a dat răspunsul neașteptat, că țăranul din orice țară și așa și acela din vechiul regat, nu este altceva, decât o mașină pe care o cumperi din fabrică și o folosești pentru trebuințele familiei și ale gospodăriei tale.

Indignat i-am ripostat și eu cam exagerat: «Atunci și d-ta n'ai drept la mai mult pământ, decât cât vei putea munci D-ta personal, cu doamna și cu domnișoarele». El s'a supărat și mai rău. Eră peaci să ne despărțim certați; dară în continuarea vorbei am aflat calea aurie dela mijloc, așa cum credeam că-i bine pentru țărani, fără să nimecești de tot proprietățile mai mărișoare, cari și ele au în o anumită măsură rostul lor, spre binele țării.

Mulțumită lui Dumnezeu însă, asemenea cazuri erau sporadice, puține, provenite dela oameni străini de origine, și acum au dispărut. Astăzi întreaga lume de pretutindeni a ajuns la conștiința, că adevărata temelie pe care se razimă oricare popor, este clasa de jos, clasa țărănească. Deci țăranul trebuie întărit, ajutat.

Și de când această dragoste de masele largi ale poporului a înlocuit vechiul sistem feudal, de atunci nu numai bărbați de stat, ci cu mult mai înainte bărbați de litere, poeți, oameni de știință, artiști și toți și-au în-

dreptat luarea aminte asupra poporului și au descoperit în masele cele mari ale poporului, până mai de curând desconsiderat, o mulțime de comori sufletești, o mulțime de însușiri și de calități superioare, dupăcum se descoperă firicelele de diamant în masele cele largi și mari ale pustiurilor de nisip. Și — dacă este vorba să asemănăm poporul nostru românesc cu alte popoare din alte țări, — apoi noi, fără să fim șoviniști, cu deosebită mândrie trebuie să constatăm, că nu există pe rotogolul pământului un popor mai vrednic, mai nobil, înzestrat cu însușiri mai superioare, decât cum este poporul nostru dela țară.

Dat fiind acest adevăr, eu nu numai ca Mitropolit, ci ca român simt în sufletul meu o deosebită bucurie, că în această țară și mai ales în acest Vechiu Regat, unde poporul românesc a fost atât de neglijat, s'au găsit oameni, minți luminate, s'au găsit inimi calde cari înainte de războiu au cerut schimbarea Constituției, ca să poată da țăranilor pământ cât îi trebuie și încă pe calea exproprierii moșiilor mari, și — pe lângă aceasta — au început a croi tot soiul de legi, cari țintesc la întărirea celor săraci și mulți, ca astfel toată țara să aibă parte de toate în măsură dreaptă. Dar, să fie toți mulțumiți e cu neputință. Omul are o fire blestemată. Oricât i-ai da, — îi trebuie și mai mult. Și-apoi nu-s toți oamenii la fel. Cel cruțător și harnic să ajunge; iar cel leneș ori risipitor tot n'are nimic de i-ai da milioane.

Distinsul nostru ostaș, colonelul Manolescu, care a pornit aci laudabila mișcare a înființării așa numitelor „Case Naționale“, încă tinde a crea prin toate satele noastre — pe lângă biserică și școală — un așezământ de mare folos pentru țăranimea noastră.

Ideia aceasta a „Caselor naționale“ este o necesitate, care trebuie înfăptuită cu un ceas mai curând. Și pe cât cunosc această mișcare din citirea și din urmărirea activității frumoase, pe care această instituțiune a dezvoltat-o în scurtul timp al vieții sale, n'am decât cuvinte de mulțumită și de admirație, atât la adresa întemeietorilor acestei instituțiuni, cât și la adresa tuturor acelor care contribuie cu munca, cu activitatea, cu partea lor de activitate la reușita și la răspândirea ideii acestor Case Naționale.

O deosebită bucurie simt, când văd că în instituția aceasta a Caselor Naționale la Bu-

curești, se nizește să scoată în relief acele însușiri ale poporului nostru, care sunt chemate să formeze și în viitor temelia dezvoltării noastre.

Înainte de toate, ca preot și ca Mitropolit m'am bucurat mult, când am văzut că între lucrările unei serate, cum este cea de astăzi, ocupă un loc de frunte și muzica noastră bisericească, căci — dacă noi suntem ceea ce suntem astăzi — în mare parte să o mulțumim credinței strămoșilor noștri. De aceea, foarte bine a zis D-l Țițeica în cuvântul său de introducere, că în neamul românesc poate fi cineva nu numai socialist și anarhist clar, dar și atunci trebuie să aibă o nuanță *națională*; și acea nuanță, care corespunde firei neamului nostru, nu poate fi decât să aibe și un caracter *bisericesc*, căci întreaga viață a neamului nostru — începând dela Traian și până la Ferdinand — este o pânză întrețesută de fire atât bisericești cât și naționale și cine se va încerca să scoată firicelele religioase din pânza aceasta a neamului nostru, acela destramă structura sufletului nostru, a ființei neamului nostru.

Foarte bine exprimă ideia aceasta unul din poeți — mi-se pare Alexandri — când zice:

„Cred că treptat se pierde a neamului flință,
„Când el se depărtează de-a bunilor credință.

adică de credința bunilor și strămoșilor noștri.

De aceea, să-mi dați voie să am toată admirația mea față de cei ce aranjează și conduc aceste serate din săptămână în săptămână; și bunul început, care-l fac, dând cuvenita atențiune și instrucțiunii religioase, să-l continuați și în viitor.

Vedeți, dragilor mei, lumea se plânge că biserica noastră nu este destul de plină, nu este destul de cercetată totdeauna în Duminiți și în sărbători, din partea publicului mare. Vă întreb eu, că — dacă în toate bisericile noastre am ascultă și numai atâtea cântece religioase, câte am avut onoare să ascult astăseară, poate să fie vre-unul numai, cu puțin simț nu numai religios, ci și artistic și să nu se prezinte în biserică în care ar auzi, că s'ar cântă asemenea cântece?

Inițiativa Dv., cu coruri atât de admirabile, cum sunt corurile întrunite aci sub conducerea atât de pricepută și competentă a D-lui Chiriac, trebuie imitată în toate orașele, căci pilda aceasta chiar și în mod mai simplu generalizată, în toate bisericile,

va deveni un mijloc foarte puternic pentru a reînvia vieța din toate bisericile noastre și dacă se vor găsi preoți și învățători, cari s'o generalizeze pretutindeni — să fim convinși că în mare măsură va contribui la umplerea bisericilor.

Iar pe de altă parte, în continuarea activității sale, corul acesta ne-a prezentat și o altă calitate superioară, artistică, adică cântece de ale poporului nostru dela țară, cari — precum ați văzut — au străbătut nu numai la inima tinerimei, ci — drept vorbind — ne-au înveselit și pe cei mai bătrâni, chiar și pe mine.

Și această însușire, de a iubi cântecele poporului și preste tot muzica, dați-mi voie să constat, că nu poate forma în fața unui om cu minte, nici un fel de jenă, după cum ați observat puțin la Directorul cancelariei mele, la iubitul meu diacon, care în fața Mitropolitului său cu oarecare șială a citit textul acestor cântece.

Biserica, iubitorilor mei, nu este o instituție chemată să înăbușe simțimintele firești, cari formează nu numai farmecul vieții, ci este chiar temelie existenței oricărui neam de pretutindeni și a neamului românesc. Biserica din contră este chemată să cunoască bine întreaga viață sufletească a poporului, cu toate comorile, dar și cu scăderile ei; și în fireasca dezvoltare a acestei vieții nu poate avea altă misiune, de cât să înlăture eventualele aberațiuni, eventualele devieri dela calea adevărată, când ele s'au ivit în sânul tinerimei, și al poporului peste tot, — și să readucă iarăși la direcțiunea cea bună și sănătoasă calitățile firești ale neamului.

Va să zică, biserica și preste tot conducătorii poporului au numai să supravegheze toate manifestațiunile vieții poporului și să le îndrume în direcție sănătoasă și nici pe departe nu ne este permis să cădem în greșala, în care aud că este poporul scoțian.

Poporul scoțian este un popor, care are preoți altcum foarte virtuoși și vrednici și care preoți au o influență hotărâtoare asupra tuturor mișcărilor, asupra tuturor pornirilor și simțimântelor acestui popor scoțian. Dar, — fiindcă acești preoți au nefericirea de a fi foarte unilateral, și a nu avea despre lume o concepție completă și firească, ei au făcut din acest popor un popor de marionete, de păpuși, un popor care nu este așa cum l-a făcut Dumnezeu, un popor care cele mai

nevinovate simțiminte firești caută să le ascundă. Nu înăbușire se cere, ci cumpătare și nobilizare a pornirilor firești, când e vorba de un popor întreg, căci suprimarea poate deveni fatală, în cât la un moment dat firea să erumpă și în mod stricacios pentru viața morală a poporului.

Simțimintele acele firești sunt necesare dezvoltării noastre armonice și astfel zic, că nimic nu avem să ascundem, ci toate însușirile firești ale neamului nostru să le dezvoltăm cu pricepere în fața lumii și în fața tuturor, pentru că lumea nu constă numai din mătâni și din închinăciuni. Toate la vremea lor. Acestea să se facă zi cu zi, dimineața și seara, înainte și după isprăvirea unui lucru, înainte și după mâncare și mai ales în sărbători în măsură mai mare. Lumea însă este făcută, ca să aibe și simțiminte de veselie, simțiminte de bucurie, simțiminte de seninătate sufletească, căci lumea așa cum este, este așa de plină de răutăți, de intrigi, de invidie, de fel de fel de mlizerii și necazuri, încât — dacă noi nu ne vom ști face și momente de cumpătare veselie, în cari să mai uităm trecutul posomorât și grijile traiului — vom îmbătrâni înainte de vreme, și la sfârșit o să ne pară rău, că n'am putut folosi cu minte viața aceasta.

Vestitul și marele filozof Nietzsche, deși nu este aprobat din multe puncte de vedere, totuși are multe scânteie de adâncă înțelepciune; și într'un loc al scrierilor sale el zice, că neamul omenesc a făcut un mare păcat și face zilnic un mare păcat, „că nu știe să se învelească în de ajuns“.

Vedeți, dragii mei, nu este aceasta o mare și adâncă înțelepciune? Lumea nu este făcută numai, ca să se închidă între pereții unei nervozități melancolice, bolnăvicioase și să îmbătrânească înainte de vreme; ci trebuie să și facă și zile de bucurie și de veselie. Cei ce sunteți filii de țărani, sau cei ce ați trăit în mijlocul poporului, trebuie să fiți adânc convinși, că poporul nostru are acest sufer. Și atunci, când românul este mai necăjit, atunci când crezi că ar fi ajuns la marginile desperării, el știe să și facă momente de veselie, să facă o glumă, o satiră, să și afle o distracție; el să știe mângâia, ca să nu dispereze nici atunci când i s'a isprăvit și ultima bucată de mămăligă sau mălai.

Această însușire a românului, de a ști să se învelească, este o calitate de o mare im-

portanță, este — am putea zice — o mare virtute națională, — căci necazurile câte le-a avut neamul românesc răslețit în vre-o 7 împărțiri, persecuțiunile și goanele, care au trecut pe capul nostru, și toate vitregitățile timpului, prin care a trecut, ar fi răpus, ar fi slăbit o mare parte din acest neam, dacă n'ar fi avut însușirea sufletească de a nu se lăsa cuprins de necazuri, ci și atunci — când erau atacurile dușmanilor îndreptate mai cu vehemență în contra lui — știa să iasă sănătos și cu dispoziție sufletească lipsit de disperare și din mijlocul celor mai mari necazuri. Alt popor în asemenea împrejurări de mult s'ar fi prăpădit.

Dar Românul se mângâie cântând:

„Foaie verde de negară,
„Da-va Domnul bine iară,
„De n'o mai fi rău în țară.

Vedeți deci și din aceste câteva momente, care le-am relevat eu așa în trecut, și din învățăturile și cunoștințele folositoare, ce se propovăduiesc aci de fruntași aleși ai noștri, ce însemnătate are serata aceasta săptămânală a Caselor Naționale.

Eu din partea mea mă folosesc de prilejul cel dintâi al venirii mele în mijlocul D-v de a vă recomandă, să sprijiniți toți din toată inima această instituție, apoi să o popularizați în cercul cunoștințelor, fiind pe deplin convinși, că faceți prin aceasta un mare bine neamului, din care ați eșit. Iară cei din fruntea ei — sporindu-vă la număr, — să căutați a generaliza aceste porniri laudabile nu numai la orașe, nu numai în București, ci — dacă va fi cu putință — în toate satele cele mai răslețe ale întinsului nostru teritoriu din România Mare, nizuindu-vă ca în „Casele Naționale“ să se dea nu numai povețele, de cari are nevoie poporul, ca să propășească în toate privințele spre un trai mai mulțumit, spre o viață înfloritoare, ci să se cultive în ele și să se nobilizeze toate însușirile frumoase ale neamului, *limba* lui cea ca un fagure de miere, starostiile, cântecele pline de farmece, colindele, portul lui național, variat și neîntrecut în frumusețe, datinile, obiceiurile, șezătoarele, dansurile, jocurile și toate manifestațiunile sufletului românesc, dezvoltând cu un cuvânt toate însușirile acelea, care formează chintesența ființei noastre de Român și introducându-le și în viața claselor superioare, ca toți

o viață națională să ducem. Astfel vom face, ca din acest neam, să devie un neam, care prin însușirile sale, prin talentele sale, prin toate calitățile lui firești și atât de frumoase, cu care l-a binecuvântat Dumnezeu, să iasă la iveală și să facă tot mai mult parte din mișcarea mondială, să dăm și noi anumite note, anumite momente pentru cultura neamurilor din întreaga Europă. Eu cred, că nu multă vreme are să treacă, când se va constata că acest neam este unul din cele mai talentate neamuri din câte a lăsat și a răsădit pe acest binecuvântat pământ, în care trăim. Și până acum neamul nostru s'a valorat binisor în viața mondială.

Nu voiesc să mai lungesc discuțiunea multă vreme, pentru că timpul este înaintat. Țiu însă de închieere, să mulțumesc D-lui Colonel Manolescu, că invitându-mă mi-a dat și mie ocaziunea ca seara de astăzi să gust și eu câteva momente de distracție, mai ales că de vre-o două luni de când sunt aicea, ziua de astăzi a fost pentru mine din întâmplare cea mai grea și mai obositoare. De astăzi dimineață până să vin aicia, — n'am avut decât abia 2-3 clipe libere la prânz și la cină, încât — venind în mijlocul D-v., — m'am mai recreat. — Și dacă asupra mea a fost o binefacere serata de astăzi — îmi închipui că pentru D-v., care aveți o dispoziție și mai bună și mai senină decât o am eu, zilnic încărcat de atâtea ocupațiuni grele — a fost o deosebită plăcere.

Deaceia, să sprijinească toată țara mișcarea „Caselor Naționale“ cum nu mai poate mai bine. Din parte-mi binecuvîntez această Instituție, dorind să devie ceea ce a intenționat inițiativa în frunte cu D-l Colonel Manolescu, pe care, rog pe Dumnezeu, să ni-l țină mulți ani sănătos dimpreună cu toți și toate, cari se ostenesc în acest nobil scop.

CEREȚI

NOUL TESTAMENT

traducere de

Părintele GRIGORE PIȘCULESCU

la Institutul Biblie, Sf. Sinod,
strada Antim, București.

Broșat 70 lei. = Legat flexibil 100 lei.

CHIPURI DE PREOȚI

16.

Preotul Dimitrie Chirescu

— din Cernavodă (1842 — † 1890) —

Lucru stă așa că noi n'am prea avut grijă de preoțimea românească din Dobrogea. Cât a fost acolo stăpânire turcească, știm că voievozii români se îngrijau de cinstea și pozoaba bisericilor, zidindu-le și dăruindu-le cu bani și cu poslujnici; dar nu aflăm ca preoții să se fi bucurat de vreo miluire din partea lor. Doar dacă unii din ei, fugiți de răul păgânilor, erau îngăduiți să se așeze prin satele Ungrovlahiei. Când s'a întors stăpânirea românească în Dobrogea, grija n'a fost mai mare. N'am întemeiat școală preoțească acolo; n'am dat preoților mai multe înlesniri de traiu; ba încă am făcut lege că numai în Dobrogea pot păstori aceia cari au învățat carte mai puțină: cei prinși nehirotoniți de legea din 1893.

Și cu toate acestea, până la anul 1878, numai preoții au apărut viața românească în Dobrogea. Așa cum ocrotește creștinul făclia de Paște să nu se stingă de vânt, au ocrotit preoții viața românească din Dobrogea, când nu se aflau acolo nici stat român, nici școală românească de stat și nici ocrotire de vlădică român. Străjeri buni au fost preoții dobrogeni! Ca să vă încredințați de aceasta, ascultați povestea vieții unuia din ei, a preotului Dimitrie Chirescu din Cernavodă, cunoscut în toată Dobrogea cu numele de popa Dumitru.

Acum un veac, un român din părțile Ialomiței trece Dunărea și se așează în satul Rasova. Il chema Chirea Iorga. Știa carte românească și cunoștea bine cântările bisericesti. Bănuesc că învățase în vreuna din numeroasele școli întemeiate de vestitul călugăr care a fost Macarie Cântărețul. În Rasova, Chirea Iorga ajunge cântăreț de biserică. Și cum Românii dobrogeni au simțit nevoia de școli mai nainte de cât cei din țară, dascălul Chirea, ca și dascălul Petrică din Silistra, deschide școală românească în Rasova. Voiciunea și fălnicia chipului lui stăpânesc pe Turci care-l poreclesc Chirea Deli-Iorga și-l pun și primar—ciorbagiu—în sat.

Dascălul Chirea are un băiat, Dumitru, născut în anul 1842. Băiatul întrece în vir-

tuți pe tatăl său. Căci pe lângă învățătura primită în școala tatălui, băiatul prinde repede și în vorbire și în scriere toate limbile acestui colț de pământ: românește, turcește, bulgărește, grecește și rusește. Și după cum Costache, feciorul dascălului Petrică din Silistra, ajunge învățător în locul tatălui său și prinde în brațele sale toată viața românească din Silistra și din jur, — el este vestitul Costache Petrescu—; tot așa Dumitru, feciorul dascălului Chirea din Rasova, ajunge învățător în locul tatălui său și împânzește malul Dunării cu școli românești — el este cunoscutul preot Dumitru Chirescu.

Când era de 20 de ani, în anul 1862, înființează școală românească în satul Alimanu din jurul Rasovei. După doi ani, lasă aici un alt învățător inimos, pe Niculae Barban, și vine la școala din Rasova, în locul tatălui său trecut dintre cei vii.

Dar în această vreme încep frământările între Greci și Bulgari pentru înființarea bisericii naționale bulgare. Frământarea este vie în Cernavodă, unde neamurile sânt amestecate. Trebuea aci un preot deștept să împace toate cerințele. Alegerea mitropolitului grec Dionisie din Silistra căzu asupra tânărului Dimitrie Chirescu, care astfel fu sfințit preot în anul 1867, pe seama bisericii Sfântul Nicolae din Cernavodă. Pentru credincioși, el a adus liniștea trebuitoare, pentru Români el a păstrat firea românească a bisericii, cinstindu-o prin virtuțile-i recunoscute până și de păgâni. La slujbele lui veneau creștini de peste tot locul. Ba, la zile mari, în privdorul bisericii se vedeau Turci aduși de cuvântările preotului, unele în limba turcă, precum și de vestea că maslele lui ridică și pe musulmani din patul durerilor. La Izvorul Tămăduirii din Băltăgești nuse slujea fără el, cu sobor numeros de preoți. Până și la hramurile mănăstirilor Cocoș și Celic-Dere era poftit la slujbă. Când s'a pus temelia podului de peste Dunăre, popa Dumitru a slujit și a vorbit așa de frumos că Măria Sa Regele Carol I-a îmbrățișat — el, regele, cel prea cumpănit la gest.

Ci patima lui a fost școala românească.

După Rasova, dă ființă școlii din Cochirleni, mai sus de Cernavodă, unde pune învățator pe tânărul D. Nițescu, cel care îi păstrează o frumoasă amintire; iar la Seimeni, mai jos de Cernavodă, tot el înființă școală. Și la Topalu, mai jos pe Dunăre, tot el este ctitorul școlii. Căci preotul Dimitrie Chirescu este membru fondator al societății române de cultură și de limbă din Silistra, înființată de Costache Petrescu în anul 1870. Preotul Dimitrie Chirescu este delegatul acestei societăți cu cercetarea tuturor școlilor românești de pe malul drept al Dunării. Iar toate acestea, înainte de a fi fost ostaș român în Dobrogea. Iubirea lui de neam i-a trecut de multe ori numele pe lista celor hotărâți la moarte de comitetele secrete grecești și bulgărești. Scăparea îi venea de la Turci, cari îl treceau Dunărea, când simțeau aproape primejdia.

Când a intrat oastea română în Cernavodă, el a primit-o cu pâine și sare și cu lacrimi în glas și în ochi pe care i le da bucuria zilei fericite, pregătita și de strădania lui. Cu drag a sprijinit pe arheologul Grigore Tocilescu la săpăturile de la Axiopolis și de la Adamclissi; cu pricepere a lămurit pe revizorul român Ioan Bănescu, el fostul revizor român din vremea turcească; ca un cunoscător al locului, a însoțit pe sublo-

cotenentul Ioan Dragalina în măsurătorile militare din Dobrogea.

Iar pentru Cernavodă lui a făcut multe fapte bune. A înființat școală românească; a zidit casă parohială pe care sta scris „studiu român 1875”—adică locuința lui sluja și ca locaș de studiu, de școală românească; a ținut loc de primar în vremuri auevoioase și, mai presus de toate, a întărit românismul în acest oraș cu neamuri diferite. Nu i-a fost dat ca să sfințească biserica nouă Sfinții Impărați pe care o clădise, căci nemiloasa boală a cancerului, care ne-a răpit atâtea vieți alese înainte de vreme, îl răpune în ziua de 13 Decembrie din anul 1890, când avea numai 48 de ani. Cu cinste mare a fost înmormântat în Cernavodă, adus de la spitalul Colței de patria recunoscătoare pentru faptele lui bune.

* * *

Dobrogenii vorbesc și azi cu evlavie de popa Dumitru din Cernavodă. Datori sântem noi ceilalți să-i pomenim faptele, când se împlinesc cincizeci de ani de stăpânire românească în Dobrogea, unde el a lucrat cu spor pentru neamul nostru, în vremuri când Dorobanțul nu păzea la capul podului de la Cernavodă.

Preotul NICULAE
de la biserica Boteanu.

IN CASA LUI IAIR

Cuvinte asupra evangheliei din Dumineca dela 28 Octombrie, a. c. (Luca VIII 41—56).

1. *Iair, mai marele sinagogii, vine la Domnul.* Nici prin gând nu-i trecuse vreodată lui Iair că va veni timpul să întrebe unde e Domnul și să caute drumul care duce la El. Căci avusese parte de o viață liniștită, în casă erau de toate și nu fusese lipsit nici de cinstea lumii. E drept că nu avea decât o copilă, în vârsta fragedă a copilăriei încă. Dar dacă Dumnezeu nu-i binecuvântase casa cu mai mulți copii, ce putea să facă el? Era mulțumit și cu atât și nu știa cum să dea slavă lui Dumnezeu și pentru ceace-i dăruise. Dar, atunci ce-l poartă spre Domnul? Că toate-i mergeau bine și afară de aceasta Iair era și fariseu. Iar între gândurile fariseilor și gândurile Mântuitorului apropiere nu era. Fariseul venia totdeauna ca să-L ispitească și să-L prindă în cuvânt pentru a-L

învinovați. Niciodată pentru a-L căuta să-I facă vre-o rugămintă din inimă. Iair vine să-L caute și să se împărțasească de bună-tatea și puterea Lui, căci „căzând la picioarele lui Iisus, Il ruga să intre în casa Lui“. E ca și cum am zice: boerul X, care nicio-dată nu a călcat pragul bisericii, a intrat astăzi în sfântul locaș și a stat smerit un ceas, rugându-se în fața icoanei din pervazul tâmplei. Firește că trebuie să se fi întâmplat ceva. Ceva, pentru care n'a mai putut fi de-ajuns nici bogăția, nici știința omenească și nici slava lumii acestea.

Intr'adevăr, Iair nu mai era cel dealtădată. Durerea îi dărâmasse toată temelie pe care se sprijinise până aci. „Că avea numai o fată, ca de doisprezece ani, și ea era pe moarte“. Iată de ce vine Iair la Domnul. Să caute

ajutor. Să mărturisească neputința și zădărnicia lucrurilor în care nădăjdise toată viața. Să-și plece fruntea și să se lase în voia Domnului. O! ce lucru mare este acesta! Dacă pentru aceasta ai venit, bucură-te Iair, alungă frica morții, disprețuește boldul ei, căci mai tare decât moartea este Domnul și — alături de El ești la adăpost de orice săgeată a ei. Bucură-te Iair și binecuvintează suferința, căci ea te-a adus în fața Mântuitorului. Iisus e gata să meargă cu tine. Dar tu ești pregătit să-L primești în casa ta? Ai deschis toate porțile sufletului ca Duhul vieții să pătrundă nu numai în țesăturile materiale ale trupului, ci și în lăuntruul tăinuit și necunoscut al vieții sufletești? — I-am cere, desigur, prea mult. Iair vedea în Domnul un mare și minunat doctor, mai mare și mai iscusit decât toți doctorii. Doar auzise despre puterea Lui tămăduitoare și chiar văzuse pe mulți bolnavi de moarte însănătoșiți de El. Nimeni nu tăgăduia această putere a lui Iisus, dar de aci până la credința în Iisus ca Fiu al lui Dumnezeu și Mântuitor al sufletelor înlănțuite de păcat mai este un drum bun. Acest drum avea să-l facă acum. Înainte de a ajunge acasă, Domnul îl va învăța câtă nevoie are și el de mântuire sufletească.

2. Prilejul se ivi chiar atunci, pe când mergeau spre casa lui Iair. Căci „o femeie, care avea de doisprezece ani scurgere de sânge și cheltuisese cu doftorii toată starea ei, neputând să se vindece de către nimeni, s'a apropiat de Iisus, pela spate, și s'a atins de ciucurii hainei Lui și, în aceeași clipă, curgerea sângelui ei a stat“. De doisprezece ani suferia această femeie. Un timp egal cu vârsta fetei lui Iair. Nu e zadarnică precizarea anilor, de vârstă la față și de suferință la femeie. La timpul potrivit Iair se va folosi mult de această apropiere. Chiar din clipa în care auzise de suferința îndelungată a femeiei, mintea lui începuse a toarce un gând luminos și mângâietor: Dacă în socoteala oamenilor „boala lungă e moarte sigură“, în socoteala lui Dumnezeu *credința tare e mântuire sigură*.

Apoi, femeia capătă tămăduire de curgerea sângelui printr'o mișcare, pe care nimeni n'o observase: se atinsese de ciucurii hainei Mântuitorului. Mântuitorul putea să trescă sub tăcere acest lucru. Dar nu face așa, pentru că și femeia avea nevoie de-o radicală purificare sufletească care nu se poate căpăta de

cât prin mărturisire curagioasă și pe față, după cum și Iair avea să priceapă un nou adevăr de mare folos în încercarea prin care trebuia să treacă peste câteva minute numai. Deaceia Iisus a zis: „Cine este care s'a atins de mine?“ Toți au tăgăduit. Petru și ceilalți soți răspunseră: Invățătorule, mulțimea te împresoară și te îmbulzește și tu spui: Cine este care s'a atins de mine. Dar Iisus zise iar: S'a atins de mine cineva. Căci am simțit puterea care a ieșit din mine“. Tămăduirea se petrecuse într'un chip cu totul impresionant pentru om și propriu ființei dumnezeiești. Iisus întrebuițează următoarele cuvinte pentru a arăta chipul în care s'a făcut: „Am simțit puterea care a ieșit din mine“. Din ființa Lui se desprinde deci ceva — o putere — care se adaugă, altându-se pe ființa omenească. Dar nimeni nu observase. Cum ar putea ochiul omenesc să prindă această comunicare tainică și transmitere de putere divină către om? Ba încă la întrebarea Mântuitorului, care însemna și o afirmare categorică: „Cine este care s'a atins de mine?“, înșiși ucenicul răspund mirat, chiar cu îndoială dărză, făcând și o mică glumă: „Mulțimea te împresoară și te îmbulzește și tu spui: Cine este care s'a atins de mine?“.

De multe ori cuvintele Mântuitorului sunt primite cu zâmbete, cari vor să spună că așa ceva nu se poate întâmpla și nici nu s'a întâmplat vreodată. Tu, Iaire, să-ți aduci aminte de aceasta și să nu te lași turburat de ceice vor râde de Domnul. Pentru aceasta întrebuse Mântuitorul. Dar și pentru femeie, care acum „văzându-se vădită a venit tremurând, și căzând la picioarele Lui a spus, de față cu tot norodul, din care pricină s'a atins de El și cum s'a tămăduit numai decăt“. Nu e lucru mai greu, decât să dai pe față gândurile slăbiciunilor și păcatelor cu atâta grijă tănuite. Ce va zice lumea? Cum voi rămâne eu în fața lumii? Dar câtă împăspătare sufletească îmbrățișează sufletul care s'a mărturisit! Căci atunci ajungi să vezi că mai de preț e ce zice Dumnezeu de tine, decât ce zice lumea. Iată acum ce zice Mântuitorul acestei femeie: „Indrăznește, fiică credința ta te-a mântuit. Mergi în pace“.

3. Nici nu terminase Domnul de vorbit, când cineva din casa lui Iair, venit în grabă să-l aducă vești despre copilă, îl spune lui Iair: „A murit copilă ta. Nu mai osteni pe Invățătorul“. Vestă groaznică. Dar Iair era

aproape de Domnul și în sufletul lui se strecurase ceva din puterea Mântuitorului. Iair nu grăește nici o vorbă, însă grăește Domnul și el ascultă: „Nu te teme; crede numai și se va mântui“. Iair plecase spre Iisus, cu gândul să aducă la patul copilei lui bolnave un doctor mare. În casa lui nici nu se putea crede într'altfel despre Iisus, decât că este un doctor, care găsește numai decât leac oricărei boale. Deacea trimisul spune că numai e nevoie de Invățătorul întrucât copila e moartă. Un doctor atâta poate să ajute cât e cineva în viață. A murit, el nu mai are rost. Așa se credea în casa lui Iair despre Iisus. Dar, după cele ce văzuse cu ochii lui, Iair, dacă ar fi vorbit ceva, cu siguranță că ar fi răspuns trimisului cu vestea morții copilei astfel: „Eu nu aduc la mine în casă un doctor, ci un Mântuitor“. Și-a mers înainte, însoțind pe Domnul spre casa lui.

„Intrând în casă n'a lăsat pe nimeni să intre cu El, decât numai pe Petru, pe Ioan, pe Iacov, pe tatăl copilei și pe mamă: ci toți plângeau și se tânguiau pentru copilă. Iisus le zise: Nu plângeți, că n'a murit, ci

doarme. Dar ei L'au luat în răs, știind bine că a murit“. Cuvântul Mântuitorului e întâmpinat cu îndoială și chiar tăgăduit. Așa se întâmplase și pe drum cu prilejul tămăduirii femeii suferinde de scurgere de sânge. Și totuși Mântuitorul a avut dreptate. Gândindu-se la aceasta Iair aștepta cu inima strânsă momentul arătării puterii dumnezeiești, pe când ceice râdeau au fost scoși afară, ca nevrednici să fie de față la descoperirea atotputerniciei divine.

Mântuitorul tămăduise, suferința; pe cale, aici avea să biruiască moartea. Suferința însă e un rod al morții. Celce poate culege rodul, poate tăia și pomul. Într'adevăr „apucând mâna copilei a strigat, zicând: Copilă, deșteaptă-te! Și duhul ei s'a întors și s'a sculat degrabă și-a orânduit Iisus să-i dea ei să mănânce“

Casa lui Iair e plină de lumină; în inimile tuturor pulsează sânge proaspăt și depe buzele lui Iair se desprind două cuvinte pline de căldură și credință nouă: Slavă Ție, Doamne. Așa se petrece în orice casă în care e chemat Iisus.

Pr. MANEA POPESCU

LUTHER SI TOLSTOI

Apropierea Luther-Tolstoi obsedează și se cere precizată. Cu atât mai mult, cu cât pomenirea celui din urmă, cu prilejul sărbătoririi celor o sută de ani dela nașterea sa, trezește numaidecât în mintea unui observator inițiat în analiza stărilor de spirit și a influențelor streine din ortodoxia românească, amintirea celui dintii.

Să ne verificăm.

Din atmosfera veacului al 16-lea, în care cugetarea eră suplinită de grija cumpărării indulgențelor papale vândute prin dominicanul Tetzel; din atmosfera încărcată încă de fumul rugilor pe care fură arse, un secol mai înainte, trupurile lui Huss și Savonarola; la poarta Fester din Wittenberg și'n dieta dela Worms, avea să isbucnească—în 1517 și 1520 — glasul fanatic, protestul răspicat și toată răsvrătirea împotriva «papalității păgâne», a profesorului universitar—călugăr în ordinul Augustinilor—Martin Luther.

381 de ani mai târziu, neinvestitul «patriarh dela Iasnaia-Poliana», «liberatorul milioanei de suflete» condamnate stepelor spirituale, contele Leon Nicolaievici Tolstoi

eră excomunicat definitiv de Sinodul bisericii ortodoxe rusești, fiindcă declarase războiu fațăș canoanelor, doctrinei, sfintelor taină, tradiției, dogmelor și întregii așezări bisericești de esență și divină și pravoslavnică.

Amândoi au fost creștini în sensul cel mai larg cu puțință al cuvântului. Unul prea devreme, celălalt târziu de tot. Și nu atât prin certificatele lor de botez eliberate unuia de biserica apuseană, celuilalt de biserica din Răsărit, cât mai ales prin concepțiile și atitudinile religioase pe cari le-au avut. Cu alte cuvinte *creștini prin convingere*. Atât numai că la vârsta când Luther o rupea definitiv cu Catolicismul căruia-i slujise cu devotament până atunci, și își lepădă forțat sutana-i de călugăr predicator pentru că într'o mare adunare de credincioși arse decretul de excomunicare dat de Papa Leon al X-lea, —la aceiaș vârstă contele Leon Nicolaievici Tolstoi se converteă, se întorčeă cum spune chiar el, «la adevărata învățătură a lui Hristos». Iși aflase omul rostul pe pământ și drumul firesc al obșteștii lui vieți. Ca altădată Faust și în vremea sa Wilde. Dar

drumul acesta avea să-l poarte repede de tot dintr'o extremă'ntralta; la conflicte manifestate grav cu el însuși, cu familia, cu societatea și chiar cu Dumnezeu. Până la 1901, când Biserica diriguitoare a întregii ortodoxii autentice, îl excomunică pentru totdeauna din rândurile creștinilor ei pravoslavnici.

Atât Luther cât și Tolstoi s'au născut ca să se împartă, să se dăruiască în întregime umanității. Din dragoste nețărnută pentru semenii lor și pentru adevăr. Și adevărul e Dumnezeu! Intr'o zi amândouă au s'ntit înlăuntrul lor fiorii sfinți ai chemării divine întru nevoia de-a restaura — fiecare în felul său—acest Adevăr «batjocorit». Și astfel «să reformeze lumea»! De aceea ei aparțin în măsuri aproape egale *rasei umane* în deobște. F. rește, Tolstoi mai mult decât Luther. Căci pe uriașul cugetător dela Iasnaia—Poliana nu-l poate revindica azi nimeni ca fiind «numai al meu» sau «numai al lor». El aparține deopotrivă tuturor. În primul rând literaturii universale. Și elucubrațiilor religioase!...

Cu totul altfel s'a dăruit însă Martin Luther. Poate că, fără să vreă așa sau altfel... Putea-ne-vom îndoi vreodată de sinceritatea afirmațiilor lui Carlyle, împărătescul psalmist al Sincerității?... Fapt este că Luther a reușit să aibă, sau mai bine zis a reușit să-și asigure încă din viață un număr covârșitor de urmași-mărturisitori întru taina «protestului», iar după moarte «să se bucure» de introducerea «reformei lui» și de izbânda «confesiunii luterane» oficializată—prin vârsări de sânge — în multe părți din lumea Catolicismului «formalist». Așa s'a ivit Protestantismul. Din mânia exprimată «cu curaj» și însoțită de proteste categorice împotriva iertării evanghelice!...

Dar, sub unghiul de privire al originii lor etnice, Luther și Tolstoi aparțin la două neamuri omenești fundamental deosebite. Cuvine-se prin urmare să fie preamăriți de ele, deoarece se spune că au fost întrupări fericite ale celor două suflete spiritualizate aparte de-alungul vremii, și cari au comun între ele numai Bibliă și grija sfintei Existențe!

Pentru aceea s'a strigat doar sus și tare ca s'audă toată lumea, îndată ce s'a răspândit pretutindeni știrea excomunicării și a urgisirii marelui Rus: «S'a săvârșit o ne-

leguire! S'a făcut un păcat strigător la Cer! Reveniți: profesul și patriarhul dela Iasnaia-Poliana nu merită această sălbatică osândă! Prin el a vorbit «colosul dela Nord»! Anulați numai decât fărădelegea! Altfel, afurisenia cu care ai alungat pe bunul, pe blândul Tolstoi din Impărăția bisericii ortodoxe, cadă fără milă asupra Ta, Pobiedonoszeff! El, Tolstoi, Dante aceasta al Crivățului e articularea desăvârșită a spiritualității popoului Rus — acest «mare monstru mut» cum l-a numit odată Carlyle, și nu Tu! Numai sfântul Sinod pravoslavnic nu vreă să știe ce înseamnă un asemenea glas în viața popoarelor!...»

Greșeală! Mit! Tolstoi n'a fost și nici nu poate fi socotit incarnarea reprezentativă, tipică, în cecece privește credințele lor religioase, a celor o sută cincizeci sau două sute milioane de Ruși. Nu! Titanul care a zămislit «Sonata Kreutzer» și căruia-i plăccea să psalmodieze oricând și oriunde «Adagio-ul» din simfonia a noua a lui Beethoven, pe care îl confundă cu «rugăciunea domnească», se depășise nu numai pe sine, dar depășise cu mult structura și întreaga atitudine religioasă a «marelui monstru mut», a colosului dela Nord». Fiindcă în loc ca acest colos de suflet mistic, împărțit în milioane de ființe omenești, să se topească, să se verse întreg în el, în Tolstoi, ca astfel: dospit, cristalizat și nealterat să se reverse fecund acolo de unde a isvorât, se petrece cu Tolstoi tocmai dimpotrivă. Cu cât îl covârșesc anii mai mult și-l frământă tot mai puternic *reforma totală a stărilor de fapt din juru-i*, cu atât mai mult apare el singular, aparent, umanizat, confuz, anarhic, negativ, hibrid—mai ales hibrid—, dar nu și străin cu desăvârșire de-ai lui!

Așa ar fi cineva tentat să și explice „misticismul tolstoian“ dacă nu ar fi să țină neconținut seamă că apostolul, profetul și patriarhul Tolstoi n'a fost mistic, nu e mistic. Ci Creștinismul său nu-i slav. E revoluționar, e social, e apostolic, e combativ, e metafizic, e alterat, e oricum, numai slav nu. Fiindcă Tolstoi își întemeiază sburdalnică lui concepție creștină pe speculație și nu întreg cortegiu de deducții logice. Aici trebuie căutată deci originea convingerii lui religioase: în inteligență, nu în sentiment.

Că logica tolstoiană pare *prea afectivă*? Da. Nimic de zis. Dar tocmai prin

aceasta ea capătă acel specific slav, acea teofilie și filantropie aparentă și excesivă prin calcul la el, dar înăscută și consecventă sufletului slav curat.

Se va înțelege și mai bine lucrul acesta, dacă lui Tolstoi îi vom alătura acum un alt Rus, mare. E Dostoiewski. Ne întâlnim cu amândoi străbătând acelaș drum al credinții creștine. Dar Dostoiewski e creștin în sensul cel mai strict cu puțință al cuvântului. Un ortodox ș'-un mistic prin excelență. Chinuit întotdeauna de Dumnezeu, frământat din această cauză intens sufletește, dăbuindu-și nervos credința i transfuzionată inițial în sângele lui, cultivând-o clipă de clipă în vederea apropiatei lui „mântuirii”; împăcat mereu cu semenii săi; curat acolo în adâncuri sufletești și generos; iertând tuturor toate fiindcă toți sunt dela Dumnezeu, fii ai Lui și chinuți launtric ca și el; îngăduind cu sfințenie de taine: doctrina, canoanele, formele, ierarhia și întregul arsenal pământesc al bisericii lui pravoslavnice, supunându-se Ei prin atitudine și convingere sentimentală, necugetată, deci mistică, Dostoiewski poate fi încununat pe drept cuvânt ca încarnare autentică a religiozității autenticului suflet slav. Creștinismul lui nu e nici metafizic, nici social ori filantropic cum e al lui Tolstoi, ci prin excelență interior. Infăptuirea Impărăției lui Dumnezeu pe pământ *incepe prin Biserică cu el și sfârșește prin Biserică tot cu el.*

Biserica lui Tolstoi era însă Iasnaia-Poliana. Iar credincioșii ei toți mujicii laolaltă. Cu ei trebuia să înceapă infăptuirea marelui Impărăției a lui Dumnezeu. Și pentru ca aceasta să se desăvârșească în timp apropiat, într-o zi le-a tradus Biblia, i-a inițiat în Ea și le-a făcut-o zestre... culturală. Altfel nu puteau fi mântuiți! Și fără Ea raiul pământesc era cu neputință!..

Apologet dârz al unui neocreștinism rațional, protestantizat; cu concepții plămădite în aluatul slav, temperamentul religios, dar frământate de el peste măsură în circumvoluțiunile cenușii ale creierului și nu în pulsațiile regulate ale inimii, totul și toate amestecate *cu iubirea iubirii lui față de Dumnezeu și în deosebi față de oameni* — căci în realitate era un mizantrop —, acesta-i Tolstoi! Numai astfel privind desfășurarea dramei tolstoiene, adică sub un-

ghiul de vedere mistic-metafizic, ne vom putea explica droaia de urmași rătăciți de-a binelea în labirintul vieții spirituale și al Bibliei. Căci și Tolstoi are urmași nenumărați «în materie» de credinți sociale și religioase. Dar de stânga pentru Ortodoxie, cum sunt ai lui Luther pentru Catholicism.

Un lucru mare de tot n'a voit să înțeleagă nicidecum „apostolul, profetul și patriarhul dela Iasnaia-Poliana“. Anume: Credința trebuie iluminată de știință, nu înălțurată prin ea. Și nici întunecată. În cugetele celor cari-l urmează, stăruiește dureros ultima atitudine religioasă. Poate și socială!..

Iată acum pe Luther, celălalt reformator, dar din biserica apuseană. Un teuton ca toți ceilalți: voluntar, calculat, ho ă ât, profund credincios și practic. Ca atare, reprezentativ numai prin «eroismul» pe care i-l atribuie Carlyle. Și prin originalitate. Creștinismul lui, fundat pe puterea discernământului și prin urmare a dezlegării, a democratizării Cuvântului dumnezeesc aflat în Biblie, nu-i cerea ca lui Tolstoi o întoarcere imediată spre Creștinismul apostolic, primar, nici nu țintează acel acord perfect între principiile Evangheliei și viața omenească *angrenată prea mult în stări de drept lumesc.* Nu. El a știut «să'mpace fericit micile și neînsemnatele porunci ale Evangheliei lui Hristos», cu toate celelalte condiții de viață pe câte fu clădită lumea lui Atila. Cu porunca «cea mai mare și mai grav atrofiată», aceia a iertării păcatelor omenești prin intermediul Bisericii și al autorității papale nu s'a putut împacă el dela început. Analizat sub acest aspect, ajungi să te convingi ușor că Luther a fost un creștin chinuit fără milă, frământat neîncetat de *aceiaș problemă a mântuirii.* Nu a mântuirii neamului omeneșc în deobște, ci mai întâi mântuirea personală. Cum o rezolvă el? Până la un punct e destul dacă spunem că Luther e antemergătorul atitudinii religioase a lui Tolstoi. Pe drumul descoperit de el cu 381 de ani mai înainte aveă să meargă și Tolstoi. Dar călugărul Augustin Martin Luther a știut unde să se oprească. Și-a dat seamă pe dată că mai mult simțimânt religios sieși și alor săi decât aveau nu le putea cere. Mai mult pragmatism sau cugetare, nici atât. Lumea eului mediu *își trăia credința religioasă,* — mult puțină câtă eră — în virtutea tuturor acestora deodată. Minus puterea de discernământ.

De aceia, pentru profesorul de știința dreptului laic dela Universitatea din Wittenberg, spirit scrutător și obișnuit prin îndelnicire să justifice orice efect în raport direct cu cauza lui, acest lucru nu înseamnă nimic. Ba dimpotrivă, credința oarbă și supunerea pasivă convingerilor altuia, iată aici toată ura deslănțuită de Luther și începutul reformei lui. «Prin Credință se îndreptățește omul, iar nu prin faptele Legii» (Rom. 3.28.), «Sola fide» condiționează prin urmare mântuirea. Nu fapte bune — căci odată ce păcatul original persistă încă în mine — gândește Luther — faptele bune, dacă mai snt cu puțință în această stare, alcătuiesc numai un preludiv al justificării, — nu fapte de aceste reclamă dela noi Dumnezeu, ci *credință luminată*. Incât puterea de-a iertă păcatele o are numai Dumnezeu. Papii și toți slujitorii mai mici ai Altarului nu pot folosi la nesfârșit un privilegiu însușit de ei prin abuz. Mai cu seamă atunci când sunt necredincioși și păgâni. Nu vedeți oare că înadins ne privează pe toți de Cuvântul lui Dumnezeu, de Biblie, numai ca să nu știe ce se spune lămurit în Ea? Toți sunt niște mincinoși și niște înșelători. În lături cu ei! Toți suntem preoți; toți avem datoria să cunoaștem și să credem. Nu ne ajută la nimic posturile și priveghiurile, formalitățile și slujbele bisericești. Iar dintre cele șapte Taine, numai două sunt valabile. Protestez în numele Evangheliei și al dreptei mele judecăți în potriiva tuturor nelegiuirilor și fărădelegilor! În latur cu dispreț tradiția bisericească, păstrată și definită prin Sinoadele lor ecumenice și prin Papi, și pun baze noi credinții noastre prin cercetarea și interpretarea liberă și de către oricine a Sfintei Scripturi. Ea e unicul principiu formal de credință. În Ea e mântuirea! Invățați s'o citiți!..

În anul meu de captivitate dela Waltburg, n'am avut altceva cu mine decât vechea Biblie latină. V'am tradus-o, v'am comentat-o, v'am indicat toate locurile paralele și v'o fac singurul izvor neprecupețit al justificării voastre! De-acum încolo prindeți voi înșivă adevărurile eterne și limpezi din Ea. Deschideți-o oricând și oriunde. Citiți, comparați, eliminați sau parafrazați — cum vă convine —, argumentați vouă și altora numai pe temeieri scripturistice, convingeți-vă pe deplin în felul acesta; nu neglijați prea

mult și pe «Frau Vernunft» și veți aveà și cheazăia mântuirii voastre și criteriul adevăratei vieți creștinești pe pământ. Așa să fie!..

Acesta-i precursorul naufragiului biblic, de astăzi. Credința, mântuirea personală dobândită prin antenele minții. Și prin democratizarea Bibliei!..

Unele ca acestea și altele asișderea îi vor fi dat lui Carlyle justificarea să vadă în Luther «un adevărat Preot-Erou». În tot neamul teutonic, al cărui caracter e vitejia, niciodată nu a trăit în amintirea oamenilor un om mai viteaz, o inimă muritoare care să poată fi numită mai vitează! Sfidarea «Diavolilor» la Worms nu era o lăudăroșenie goală». Noi vom slăvi pe Eroul Preot care face cât îi stă în puteri și care istovește în străduire, în calomnie, împotrivire, o viață nobilă, numai ca să facă din acest pământ Impărăția lui Dumnezeu. Pământul nu va fi «niciodată prea divin»..,

Numai împrejurării că autorul «Evangheliei de aur a tăcerii» n'a supraviețuit reformatorului Tolstoi îi se datorește faptul că dintre Eroii lui lipsește «patriarhul, profetul și apostolul dela Iasnaia-Poliana». Dar a purtat grijă de imortalizarea lui nemuritorul nostru Vlahuță.

Noi ne vom împotrivi mereu însă și lui Luther și lui Tolstoi.

Căci amândoi vrut-au să înfăptuiască prea mult în lumea lor țintind s'o așeze pe baze «categoric evanghelice» și n'au reușit decât să se excomunică pe ei înșiși din sânul acelorași Biserici, sfântă, sobornicească și apostolească. Și au mai reușit să strice, poate pentru multă vreme, o armonie lăuntrică în drum spre desăvârșire, atât din Bisericile, cum și *fințele* semenilor lor. Luther prin discernământ este extremist și prin Biblie; Tostoi prin confuzie și tot prin Biblie!..

Din nimic însă nu se vor desprinde mai clare *atitudinile lor religioase* decât din finalurile cu cari își încoronează amândoi «opera». *Anti 1546*.

Mulțumit că nu și a întrebuințat zadarnic energia-i neobosită salvând învățământul popular al țării lui, cu Biblia tradusă de el în urmă și înconjurat de toți elevii săi, răsvrătitul profesor de Drept dela Wittenberg închise ochii pentru totdeauna aci, ca să-i deschidă numaidecât cu scopul de a-și con-

tinuă cercetările dincolo: «*Școlarii mei, eu sunt chemat într'o altă Școală*»...

Liniștit și obosit de viață, după ce dăruise omenirii ultima-i mărturisire de credință: «Să nu ucizi, Inarmare și patriotism», pentru ale cărei idei el însuși ceru autorităților să-l judece, contele Leon Tolstoi, — fără să iă și fără să spună nimanui nimc, fuge de acasă în noaptea de 10 Noembrie 1910, ca să moară în biroul șefului de gară din Astoporo, -două sute de kilometri departe «de-ai săi».

Tocmai aici — în stepă — i-a fost dat acestui tăgăduitor al vieții viitoare să-și sfințească șirul unei cugetări cu care să închiă toată viața lui: «iată sfârșitul... i nicevò»...

Cutezanță teologică 'ntr'o parte;

Nimicire, neant budist într'alta!...

Apropierea Luther Tolstoi mă obsedează încă și se cere precizată. Cu atât mai mult, cu cât sunt destule temeuri întru susținerea afirmației că astăzi; ortodoxia noastră românească oscilează între acești doi poli ai atitudinii religioase firești. Sau și mai precis, că ea se sbate pe axa Creștinismului autentic — și în nădejdea unei biruinți sigure—între cele două extremități spirituale: protestantismul germanic și misticismul slav; oscilăm cu alte cuvinte între Wittenbergul dealtădată și Kievul contemporan. Cu alt prilej se va vedea.

PARASCHIV ANGELESCU
Diacon Cămpulung.

C R O N I C A I N T E R N Ă

■ *Mănăstirea Toplița.* — Se știe că primele episcopii române din Ardeal au fost întemeiate de voevozii principatelor dunărene, pe cât de buni patrioți, pe atât de neîntrețuți apărători ai bisericii străbune.

Mănăstirile din Ardeal, deasemenea, au fost întemeiate de călugări din mănăstirile principatelor. Ele erau așezăminte — deși în aparență simple — totuși de-o puternică forță sufletească, care lega pe românii ardeleni de frații lor de peste Carpați; iar în timpuri de persecuție a bisericii ortodoxe, ele erau faruri de lumină și fortărețe de apărare a credinței ortodoxe. De aceea, furia austriacă și ungară le-a nimicit. Celor de lemn li s'au dat foc, iar cele de zid au fost bombardate de tunurile generalului austriac Bucov. Astfel s'au nimicit toate, încât nu ni s'a păstrat până'n zilele noastre decât amintirea și pe ici colea, urmele lor.

Iată de ce reînființarea cel puțin a unora și buna lor îndrumare este o datorie și necesitate și biserică și națională.

Indemnat de această necesitate, I. P. Sf. Patriarh Miron a jertfit din economiile Sale, suma de 2.796.631 lei pentru înființarea unui așezământ călugăresc într'o gradină a Sa, de vre-o 8 jugăre, de mare valoare.

Zilele acestea, va fi bunul început de mănăstire complet gata. Totul s'a făcut în stil țărănesc, fiindcă sub tinda femeilor din bisericuță, I. P. Sf. Sa Patriarhul, și-a îngropat părinții Săi țărani, așezându-i ctitori ai noului așezământ.

Schitul constă dintr'o bisericuță de lemn, un prea frumos monument istoric reconstruit din o biserică veche, făcută acum vre-o 100 de ani sub influența moldovenească.

Interiorul este pictat de pictorul Belizarie în stil bizantin. Catapeteasma e concepută de pictorul George Russu dela München și executată tot acolo. Ca să nu se strice interiorul, s'a introdus lumină și încălzire electrică.

E o casă pentru călugări, al cărui târnaț ar trebui prefăcut, dându-i-se o formă mai românească. Intre ele e aghiasmatarul. La drum e o casă cu 2 încăperi și deasupra o admirabilă clopotniță. O plantație de brazi și tot felul de arbori decorativi și de tufe de flori, va da — când va mai crește — un aspect de parc foarte frumos.

Zilele acestea va fi gata și aghiasmatarul în valoare de 130.000 lei și odăjdii în stofă cu fir, aduse dela Paris. Vor valora 160.000 lei. Donațiile de candelă, odăjdii vechi și vase dela unele biserici completează înzestrarea ei.

Noua mănăstire va fi stavropighie a I. P. Sf. Patriarh Miron, pe teritoriul eparhiei ardeleni a Vadului; deci supusă direct jurisdicției Patriarhului.

S'a pus și piatra fundamentală a dispensarului-spital „Patriarhul Miron“ și a unui Cămin de ucenici, pe cari le va clădi Ministerul Muncii.

■ *Pentru anul școlar 1928—1929 au fost aprobați să urmeze la Facultățile teologice streine, următorii studenți:*

1. *Varșovia:* Dudu Velicu, Nicolae Samborschi.

2. *Strassbourg* catolici: Caloianu, Cojocaru, Ghiuș, Rădoiu, Pr. Alex. Popescu, Gh. Secaș; noul trimiși: Pr. Alex. Constantinescu, Ioan Grigorescu, Petre Popescu, Gh. Niculescu.

3. *Strasbourg* protestanți: Ion David, Miron A. Ioan, Gh. Busuioc, semi-bursier, noul trimiși.

4. *Paris*: Pretorian, N. Chișescu; noul trimiși: Pr. Duminecă Ionescu, Constantin Gheorghie, Iorgu D. Ivan.

■ *Sfânta Arhiepiscopie a luat următoarea dispozițiune cu privire la participarea și colaborarea posibilă a tinerilor seminariști la activitatea de propagandă religioasă, pastorală și cultică.* — Printre candidații ce vin la hirotonie observăm pe unii că stau departe de desfășurarea vieții religioase și culturale din satele lor, nu merg la biserică să cânte la strană, să țină predici sau să ajute preotului la diferite slujbe.

Ba se observă că unii chiar sunt ostili tutu-

ror dispozițiilor luate de preot în scop de educare religioasă poporului ca și când n'ar fi și ei viitori preoți, iar alții prin purtarea și vorbirea lor, subminând pe preotul bătrân și intrigându-se între ei, nu dau icoana adevăratului seminarist, sau teolog, viitor preot.

De aceea vă invităm a pune în vedere tuturor seminariștilor și teologilor din satele și parohiile Eparhiei Noastre că sunt obligați ca, în vacanță, să meargă regulat la biserică stând în ajutorul preotului la slintele slujbe și în toată activitatea lor preoțească cu toată reverența și ascultarea împărtășindu-se regulat la sărbătorile mari. Cei din clasele superioare ale seminariilor și studenții teologi pot ține și predici cu bun succes la biserică, iar la Cercurile pastorale să ia parte activă. Veți cere președinților respectivi să raporteze cari dintre acești viitori preoți nu ascultă de porunca noastră.

MIȘCAREA ÎN CLER

NUMIRI, TRANSFERĂRI, DEMISII, DECESE. CÂNTĂREȚI-PARACLISERI. 1—15 Octombrie 1928.

1. Radu I. Ioan se numește pe data de 1 Oct. a. c., cântăreț la parohia Adâncea jud. Dâmbovița circ. III, în locul lui Const. H. Popescu, demisionat la 1 Iunie.

2. Petre I. Croitoru se numește pe data de 1 Oct. a. c., cântăreț la parohia Cotești jud. Muscel circ. I, în locul lui Gh. Tolbaș demisionat la 1 Iulie a. c.

3. Gh. Mateescu se numește pe data de 1 Oct., paracliser la parohia Olari din Capitală circ. II, în locul lui I. Tăbăcaru, demisionat pe aceeași dată.

4. Arsu M. Vasile se numește pe data de 1 Oct. a. c., paracliser la parohia Sf. Haralambie jud. Teleorman circ. I, în locul lui Florea Ciolanu înrolat în armată la 15 August a. c.,

5. Vasile Savin se numește pe data de 1 Oct. a. c., paracliser la biserică Flămânda din Capitală, în locul lui Lazăr Ion, demisionat la 1 Oct. a. c.,

6. Ierod. Veniamin Batâru se numește pe data de 1 Oct. a. c., la Catedrala Sf. Patriarhii în locul vacant.

7. Ioan Niculescu dirijor de cor la bis. Sf. Nicolae Vlădica din circ. III, a Capitalei, se concediază pe 1 Noembrie a. c., pentru abuz cu plata salariului corului.

8. Virgil Godeanu se numește pe data de 1 Oct. a. c., cântăreț la bis. Oțetari din Capitală în locul lui D. Mîtache, demisionat pe aceeași dată,

9. Gh. Budrică se numește paracliser la bis. Albă Calea-Victoriei pe data de 15 Iunie a. c., în locul lui G. Cojocaru dispărut la 15 Iunie a. c.,

10. G. P. Dumitrescu se numește pe data de 1 Oct. a. c., cântăreț la parohia Udeni jud. Vlașca, în locul vacant.

11. Alex. Demetrieu se numește pe data de 15 Oct. a. c., paracliser la bis. Sf. Treime Crucea de Piatră din circ. III, a Capitalei în locul lui Petre Lăcătușu demisionat la 1 Oct. a. c.

12. Matei Angelescu se numește pe data de data de 1 Oct. a. c., paracliser la bis. Popa Soare din Capitală în locul lui Euf. Trandafir, demisionat pe aceeași dată.

13. Dumitru Zanfirescu se transferă pe dată de 1 Noembrie a. c., de la parohia Lucieni, jud. Dâmbovița la noua parohie Râncăciou, iar cântărețul Marin M. Predescu, de la parohia Mogoșești la parohia Lutieni pe aceeași dată în locul lui D. Zanfirescu.

1. Pr. Teodor Sachelarie parohiei parohiei Grecii de jos jud. Ilfov circ. III, decedând pe ziua de 10 Septembrie a. c., se șterge din ștate.

2. Aurel Ștefănescu se hirotonește preot pe seama parohiei Valea Anei jud. Prahova circ. IV, pe data de 1 Oct. a. c.,

Cons. ref. Pr. EUGEN BARBULESCU

PAROHII VACANTE

Parohia Grecii de jos din acest protopopiat devenind vacantă prin decedarea pr. T. Sachelarie, se publică concurs pentru ocuparea ei în termen legal.

Parohia se cempune din satele: Grecii de jos, Grecii de mijloc și Balamuci, fiecare având biserica sa. Are o populațiune de 292 familii. Casă parohială nu are. Are pământ, sesie parohială, 17 pogoane. În afară de salariu, preotul mai beneficiază de venitul epitrahilului. Cererile cu acte se vor înainta of. protopopesc Circ. III Ilfov.

Parohia Tâncăbești, devenind vacantă prin plecarea preotului I. Vasilian în altă Eparhie, se publică concurs pentru ocuparea ei în termenul legal. Parohia are 259 familii într'un singur sat și biserică în bună stare. Are bună casă parohială și pământ pentru sesie parohială. În afară de salariu, preotul mai beneficiază de venitul epitrahilului. Cererile cu acte se vor adresa of. protopopesc. Circ. III Ilfov.

Protopop, Pr. T. RĂDULESCU

Postul de paroh al parohiei Oltenița Rurală, comuna Oltenița Rurală jud. Ilfov, devenit vacant, prin demisia preotului paroh Ion Mihăilescu, pe 1 Noembrie 1928, se publică concurs pentru ocuparea lui, în termen de 30 zile dela apariția în «Apostolul».

Parohia Oltenița Rurală are 600 capi familii, 17 pogoane sesie parohială și afară de salariu conform gradului de studii se mai bucură și de venitul epitrahilului ce se ridică la 8—10.000 lei anual. Casă parohială nu are.

În parohie este și preot ajutător.

Candidații vor înainta cererile lor însoțite de actele de preoție sau de transferare la Cancelaria protopopiei.

Protopop, I. POPESCU

Protopopiatul circ. I. Clung publică din nou concurs pentru ocuparea parohiei Mățul de sus jud. Muscel, în termen de 30 zile dela publicare.

Condițiunile sunt aceleași publicate în Apostolul No. 17—18 din 1—15 Sept.

protopop, N. PROCA

Se publică concurs pentru ocuparea postului de preot ajutător dela biserica Manu-Cavafu din Capitală, rămas vacant pe ziua de 15 Iulie a. c., prin încetarea din viață a titularului Pr. Iord. Dumitrescu.

Parohia numă circa 700 familii.

Casă parohială nu are.

Venitul epitrahilului, să socotește la aproximativ 800—1000 lei lunar.

Candidații vor înainta cererile, însoțite de acte și memorii, Protoieriei circ. II din Capitală, în termen de 30 zile dela apariția acestei publicații în «Apostolul».

Protoiereu, Econom CONST, MOISIU

Pentru ocuparea postului de paroh la parohia urbană «St. Voevozi» din Urlații, devenit vacant prin transferarea fostului paroh, se publică concurs cu termen de 30 zile dela această publicație în «Apostolul».

În parohie este o singură biserică în bună stare, la care mai slujește un preot ajutător actualmente numit paroh provizoriu.

Numărul familiilor din enorie este de 615.

Pe lângă salariu dela stat, conform gradului de studii, (licențiat în teologie) parohul mai beneficiază de un venit după epitrahil de circa 12.000 lei anual.

Casă parohială nu este.

Candidații își vor înainta cererile însoțite de acte conform regulamentului, la cancelaria acestui protopopiat în termenul fixat.

Protopop, VINCENTIU POP

Pe baza comunicării D-lui prim ajutor de Primar al Capitalei, se publică Concurs pentru ocuparea unui post de *preot misionar* la Soc. Generală Tranvaelor București în următoarele condițiuni: 1) Postul este plătit de S. T. B. din bugetul său, cu 10.000 lei lunar. 2) Pe lângă aceasta, se mai dă preotului misionar casă și încălzit în natură. 3) Biserică nu are, dar va căuta să se înjghebeze o capelă, în care vor fi aduși toți lucrătorii și funcționarii S. T. B. 4) Se cere dela candidați studii superioare și aptitudini de misionar.

Carerile însoțite de acte (memoriu și diplomele ce posedă) se înaintează Arhiepiscopiei Bucureștilor în termen de 30 zile dela apariția acestei publicații.

Consiliul Eparhial,

Se publică concurs pentru ocuparea postului de preot ajutor la parohia bisericii Icoana-București, devenit vacant prin decesul preotului ajutor Mihail Ionescu. Parohia Icoana are 350 capi de familie, iar salariul conform gradului de studii se primește dela ctitoria bisericii. Venitul epitrahilului se ridică la circa 1000 lei lunar. Are casă de locuit. Candidații vor înainta cererile lor însoțite de actele necesare, în termen de 30 zile dela apariția publicării, protopopiatului I. București.

Protopop, ZAMFIR IONESCU

BIBLIOGRAFIE

CARTE NOUĂ

A eșit de sub tipar în editura „Cartea Românească“ :

Necazurile părintelui Ghedeon

(Un an preot la sat)

Roman din viața călugărilor și a preoților de mir de Ieromonahul *Damian Stănoiu*.

Un volum de 256 pag., tipărit în condițiuni tehnice superioare. Prețul 75 lei.

În acest roman sunt povestite cu humor toate încercările prin care a trecut un cuvios ieromonah, timp de un an, într'un sat de oameni înapoiați și tare cărtitori. În ce împrejurări a ajuns el să slujească în acel sat, cum l'au primit locuitorii, cum a înțeles el anumite obiceiuri creștinești din săptămâna mare, câte a pățimit cu vre-o șase babe care l-au slujit, cum a împăcat el călugăria cu diferite cerințe ale vieții, cum a explicat locuitorilor îndreptarea calendarului, în ce chip a fost judecat de către enoriași când s'a tuns și și-a înlocuit potcapul cu pălărie tare, ce fel de gospodărie și-a întemeiat el (o vacă, o baba, un cățel, un purcel, un motan și păsări multe) și cum în cele din urmă a făcut platră în ficați din pricina abuzului de traiu bun și s'a întors la mânăstire, bolnav și hotărât să nu mai zică parohie — câte zile o mai avea.

Un capitol întreg este rezervat relațiilor — de altfel foarte corecte — dintre călugăr și preoții vecini. Se văd aci chipuri de preoți politicieni, preoți gospodari, preoți tineri, desorientați, preotese gospodine, preotese cochete; apoi preoți bătrâni cari predică în versuri, preoți tineri cari predică.. să înțeleagă numai ei, chipuri de cântăreți, modele de îmbrăcăminte preotească, au-

torități sătești, epitropi, obiceiuri la morți, la spovedit, la denii, etc. etc.

Cartea prezintă un deosebit interes, în special pentru preoții dela țară, întru cât oglindește în mod obiectiv întreaga viață bisericască din satele noastre. De mult folos va fi și seminaristilor candidați la preoție.

Se găsește de vânzare la toate librăriile din țară. Se poate comanda și direct, — fie la librăria „Cartea Românească“, B-dul Academiei 3, București, fie autorului — la biserica Antim, printr'o simplă carte poștală.

CUGETĂRI

Un creștin care se mulțumește să practice cu oarecare punctualitate partea rituală a religiei, fără să se îngrijească de mântuirea fraților lui, nici să ajute la întinderea și statornicirea împărăției lui Dumnezeu, este un creștin contrafăcut.

P. FABER

— Leagănele în fața cărora nu se roagă, ne anunță generațiuni șubrede.

GIBIER

— Faceți legi bune dacă puteți, dar mai ales și înainte de orice faceți educație bună, faceți oameni. Să nu faceți școli neutre, căci acestea sunt școli nule. Doctrinei anarhice: „nici Dumnezeu, nici stăpâni“, opuneți-i doctrina umană: «Dumnezeu, patrie, libertate».

JULES SIMON

— În viața aceasta avem prilej de trei sau patru ori să fim bravi, și în orice zi pe acela de a fi lași.

RENE BAZIU

Codul disciplinar-pastoral al preotului:

1. Salută pe orice preot, — chiar când e mai mic ca tine.
 2. Nu vorbi și nici să nu râzi zgomotos pe stradă sau în locuri publice.
 3. Fii cumpătat în mâncare și băutură.
 4. Nu fumă pe stradă.
 5. Îngrijește-te să ai totdeauna îmbrăcăminte curată și atitudine demnă.
 6. Nu umbli cu preoteasa la braț pe stradă.
 7. Citește Biblia în fiecare zi.
 8. Nu precepeți darul preoției.
 9. Stăruiește în rugăciune vie.
 10. Înainte de orice, ocupă-te de zidirea sufletească a credincioșilor, folosindu-te de principiul creștin, nu de alte principii.
-